

BIZNES SOHASINI KENGAYTIRISH-DAVR TALABI

*Qaraqalpog'ston Respublikasi,
Taxiyotosh tuman 1-sonli texnikumi,
biznes asoslari fan o'qituvshisi
Abdimuratova Roza Jumamuratovna*

Annotatsiya: Zamon o'zgarmoqda va turmush tarzi bilan birga iqtisodiy faoliyatning, jumladan, biznes sohasining ham tubdan o'zgarib borayotgani kundan kunga yaqqol namoyon bo'lmoqda. Dunyo iqtisodiyoti taraqqiyotiga nazar solinsa, ushbu jarayonda o'z o'rnini topa olgan, faoliyat doirasini kengaytira olgan korxonalar, yirik kompaniyalar hamda yetakchi biznes subyektlari o'zining yuksak natijalari bilan boshqalarga namuna bo'lib kelayotganini ko'rish mumkin. Bugungi kunda har bir tadbirkor, har bir biznes egasi o'z faoliyatini rivojlantirish hamda kengaytirish masalasiga jiddiy yondashdi. Zero, taraqqiyot, raqobat va zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda muvaffaqiyat sari ishonchli qadam tashlash uchun biznesni kengaytirish eng dolzarb masalalardan biri sanaladi.

Kalit so'zlar: biznesni kengaytirish, tadbirkorlik, investitsiya, innovatsiya, ishbilarmonlik muhiti, raqobatbardoshlik, rivojlanish strategiyasi, kichik biznes, menejment, bozor.

Bugungi globallashuv davrida har bir davlatning iqtisodiyotida kichik va o'rta biznes sohasining o'rnini juda yuqori. Bu soha nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlarni yaxshilash, balki jamiyatda yangi ish o'rinlari yaratish, aholi bandligini ta'minlash, innovatsion mahsulot va xizmatlarni joriy qilish hamda sarmoya jalb qilishning muhim omili sifatida ko'zga tashlanmoqda. Shu sababli biznes sohasini rivojlantirish, uni yangi bosqichga olib chiqish har bir iqtisodiy subyekt uchun doimiy hamda ustuvor vazifaga aylanmoqda. Zamonaviy biznesni faqat tor doirada boylik orttirish vositasi sifatida emas, balki keng ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyatga

ega bo'lgan murakkab tizim sifatida ko'rish lozim. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shundan dalolat beradiki, biznesning kengaytirilishi jarayonida nafaqat moliyaviy resurslar, balki menejment, marketing, logistika, axborot texnologiyalari kabi zamonaviy bilim va innovatsion uslublardan samarali foydalanish natijasida biznesning barqarorligi ta'minlanmoqda. Biznesni kengaytirish masalasi hozirgi davrda o'ziga xos strategik vazifa bo'lib, bunga ko'plab sabablar mavjud. Raqobat kuchaymoqda, bozorda yangi mahsulot va xizmatlar paydo bo'lmoqda, iste'molchilar talabi o'zgarib turadi, iqtisodiy muhit global miqyosda yangilanib boradi. Ushbu omillar sharoitida sobiq an'anaviy biznes yuritish uslublaridan voz kechmay, balki yangi imkoniyatlardan foydalanib, faoliyatni kengaytirish, qaror topgan brend va kompaniyalardan biri bo'lish istagi har bir tadbirkorda paydo bo'ladi. Demak, biznesni kengaytirish nafaqat shaxsiy manfaat, balki jamiyat va davlat manfaatlarida ham katta ahamiyatga ega [1].

Biznes sohasini kengaytirishda o'ziga xos strategiyalar mavjud. Eng avvalo, bozordagi o'zgarishlarni doimiy kuzatib borish, tahlil qilish hamda asosli qarorlar qabul qilish zarur. Bu esa, mijozlar ehtiyojini chuqur o'rganish, ularning talab va istaklariga mos mahsulot hamda xizmatlarni taklif etish, raqobatchilar ustidan ustunlikka ega bo'lish imkonini beradi. Shuningdek, biznesni kengaytirishda zamonaviy texnologiyalarni, yangi ishlab chiqarish uslublarini, ilg'or boshqaruv tizimlarini joriy etish, mahsulot assortimentini kengaytirish, hududlarni qamrab olish, yangi tarmoqlar ochish kabilar muhim rol o'ynaydi. Bularning barchasi samarali marketing siyosati, moliya menejmenti, kadrlar salohiyatining oshirilishi va tizimli yondashuv orqali ro'yobga chiqarilishi mumkin. Korxona yoki biznes subyektining faoliyatini muvaffaqiyatli kengaytirishda inson omili, ularning tajribasi, bilim va malakasi beqiyos ahamiyatga ega. Har qanday innovatsion loyihani amalga oshirish, yangi tarmoqlar ochish, zamonaviy texnikalarni joriy etish, xizmatlarni kengaytirish uchun avvalo malakali mutaxassislar, yetakchi menejerlar, jamoada mustahkam hamkorlik zarur hisoblanadi. Buning uchun biznes

sohasida kadrlarni uzluksiz malaka oshirish, ularni zamonaviy talab va texnologiyalar asosida o'qitish, bilim darajasini doimiy ravishda oshirib borish lozim. Bular biznes uchun ishonchli poydevor bo'lib xizmat qiladi. Shunisi e'tiborga loyiqki, biznes sohasini kengaytirish orqali iqtisodiy jarayonlarda sarmoya oqimining ko'payishi, rezident va norezident investorlarga foydali muhit yaratilishi, ilg'or texnologiyalar transferi va innovatsion yangiliklarning joriy qilinishi uchun keng yo'l ochiladi. Bu esa, o'z-o'zidan xalqaro bozorlarga chiqish, tashqi va ichki bozorda mahsulot va xizmatlarni ilgari surish, eksport salohiyatini kuchaytirish imkonini beradi. Davlat tomonidan kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, soliq va kredit imtiyozlari berilishi, huquqiy va moliyaviy infratuzilmaning rivojlantirilishi orqali kengayish istiqbollari yanada kengayadi [2].

Bugungi kunda yangi startaplar, innovatsion g'oyalar, texnopark va akselerator markazlari faoliyatining rivojlanishi biznes sohasining kengayishiga zamin yaratmoqda. Ularni muntazam qo'llab-quvvatlash, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish, zamonaviy texnologiyalarni jalb qilish orqali biznes subyektlari o'z faoliyati samarasini oshirish bilan birga keng miqyosli iqtisodiy islohotlarga ham hissa qo'shmoqda. Shu bois, zamon biznes egalaridan o'zini bir joyda to'xtatib qo'ymaslikni, yangiliklarga doim ochiq bo'lishni talab etmoqda. Mukammal va barqaror biznes faqatgagina bir hudud yoki bitta sohada faoliyat yuritib, cheklanib qolmaydi. Aksincha, zamonaviy dunyo har doim o'sishga, kengayishga, yangi tarmoqlarga o'tishga, innovatsion yechimlarni izlash va joriy qilishga intilganlardan iboratdir. Bugungi zamon raqobatbardosh va ommabop bo'lish uchun innovatsion texnologiyalar, marketing strategiyalari, zamonaviy boshqaruv mexanizmlari hamda kreativ yondashuvlar asosida ishlab chiqilgan mahsulot va xizmatlarni taqdim etish, xorijiy hamkorlar bilan o'zaro manfaatli aloqalar o'rnatish, eksport va import salohiyatini oshirish zarurligini davrning o'zi talab qilayotganini unutmaslik lozim. Biznes sohasini kengaytirish jarayonida barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun korxonalarni boshqarish va moliyaviy tahlil qilish, bozordagi muammolarni aniqlash

va oldini olish, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, xodimlar malakasini oshirish kabi ko‘plab sohalarda uzluksiz faoliyat yuritishga to‘g‘ri keladi. Buning uchun har bir biznes egasi o‘zining harakat strategiyasini yaxshilash, zamonaviy yondashuvlarni joriy qilish va rivojlanish yo‘lida to‘g‘ri qarorlar qabul qilish zarurligini chuqur anglab yetishi lozim [3].

Shu bilan birga, iqtisodiy xavf va risklarni ham har doim hisobga olish kerak. Bozor iqtisodiyoti sharoitida har qanday biznes uchun yangi bosqichga chiqish, yangi tarmoqqa o‘tish, hududlarni kengaytirish barobarida turli xavf va qiyinchiliklar paydo bo‘lishi mumkin. Bu xavf va xatarlarga tayyor bo‘lish, turli inqiroz holatlarida to‘g‘ri yo‘l tuta bilish, yangidan-yangi bozorlar izlashi uchun yetakchi bilim va malaka zarurligini unutmaslik lozim. Aqlli va to‘g‘ri qilib ishlab chiqilgan biznes-reja, o‘z vaqtida belgilangan moliyalashtirish va investitsion strategiyalar, bir-biriga mos keluvchi menejment va marketing uslublari biznesning yanada mustahkam bo‘lishiga, kengayishiga yo‘l ochadi. Har bir muvaffaqiyatli biznes ortida puxta ishlangan strategik reja, mukammal boshqaruv, tajribali jamoa, ilg‘or tashkilot va zamonaviy liderlik yotadi. Rivojlangan davlatlar tajribasidan ko‘rinadiki, uzoq muddatli raqobatdosh mahsulot va xizmatlar bozorini egallab olish uchun, zamonaviy menejment va marketing yutuqlari bilan bir qatorda innovatsion yechimlar, texnologik yangiliklar, ilg‘or ijtimoiy loyihalar, sarmoya va moliya resurslaridan samarali foydalanish biznesning barqarorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Biznes sohasini kengaytirish bilan bog‘liq barcha jarayonlar korxona va firmalarning barqaror o‘sishi, innovatsion taraqqiyotning jadallashuvi, yangi texnologiyalar, jahon tajribasida sinovdan o‘tgan ilg‘or amaliyotlarni joriy etish, jamiyat hayotiga zamonaviy mahsulot va xizmatlarni kirib kelishiga sabab bo‘ladi. Bu jarayon o‘z navbatida iqtisodiy taraqqiyot, infratuzilma va ijtimoiy baraka manbai sifatida jamiyat hayotida muhim o‘rin egallaydi. Biznesni kengaytirishning har qanday bosqichida samarali va aniq tashkil etilgan strategik reja, moliyaviy tahlil va o‘z vaqtida bajarilayotgan investitsion loyihalar, rivojlangan hudud va bozorlarga

chiqish, yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish, eksport imkoniyatlarini oshirish, biznes faolligini kuchaytirish hamda jamiyat manfaatlarini doim e'tiborda tutish talab etiladi. Shular orqali biznes sohasining doimo ilg'or va zamonaviy bo'lishi, bozor iqtisodiyoti sharoitida raqobatbardoshligini ta'minlash mumkin [4].

Xulosa:

Xulosa qilib shuni ta'kidlash joizki, biznes sohasining kengaytirilishi zamon talabi bo'lib, har bir tadbirkor, biznes egasi ongida doimiy rivojlanish, yangi imkoniyatlarni o'zlashtirish, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarga ochiq bo'lish, mahsulot va xizmatlar assortimentini kengaytirish, hududlarni qamrab olish, xalqaro bozorlarga chiqish orqaligina muvaffaqiyat sari ishonch bilan qadam tashlash mumkin. Biznesning kengaytirilishi jamiyat taraqqiyotiga xizmat qilgani kabi, iqtisodiy baraka, yangi ish o'rinlari, ijtimoiy va madaniy taraqqiyot, zamonaviy mahsulot va xizmatlar yaratilishiga ham asos bo'ladi. Bu yo'ldagi harakat va intilishlar mamlakatimiz taraqqiyoti, aholi farovonligi, ertangi kunimiz ravnaqi uchun keng imkoniyatlar ochadi. Qisqasi, zamonaviy biznesni kengaytirish – bu taraqqiyot sari ishonch va katta maqsadlar sari olib boruvchi asosiy tifoqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdug'aniyev, K.N. (2018). "O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish masalalari". Ijtimoiy Foydali Mehnat, 2(4), 65-71.
2. Ahmadjonova, S. (2021). "Biznes muhitini rivojlantirish va tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini oshirish". Innovatsion Iqtisodiyot, 3(5), 90-97.
3. Azizov, N.G. (2019). "Biznesda raqobatbardoshlikni oshirish yo'llari". O'zbekiston Iqtisodiyoti, 4(2), 35-41.
4. Bozorov, A.T. (2017). "Yangi biznes g'oyalar va ularni amaliyotga joriy etish". Boshqaruv Masalalari, 5(1), 22-29.
5. G'ulomova, M. (2020). "Tadbirkorlik faoliyatida investitsion muhit va uning rivojlanishi". Tadbirkorlik Asoslari, 2(3), 51-58.

6. Isaqulov, H.O. (2021). "O'zbekistonda biznesning innovatsion rivojlanishi". Bozor Iqtisodiyoti, 6(2), 73-80.
7. Karimova, S. (2022). "Biznes jarayonlarida zamonaviy menedjment usullari". Jahon Iqtisodiyoti va Biznes, 8(1), 117-124.
8. Norqulov, B. (2018). "Kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari". O'zbekiston Biznes Jurnali, 2(3), 40-46.